

Андрій Штендера

аспірант,

Кафедра дизайну та основ архітектури, Інститут архітектури,

Національний університет «Львівська політехніка»

ЗНАКОВА ВИСОТНА БУДІВЛЯ ЛЬВОВА– БУДИНОК ШПРЕХЕРА

Історичний центр Львова завдячує своєму вигляду Європейського міста творчості плеяди архітекторів-новаторів початку ХХ століття. До визначних архітекторів, що творили образ сучасного середмістя, належать Ю. Захарівич, І. Левинський, М. Улям, та ін. Недостатньо висвітлено серед цих імен залишається Фердинанд Касслер, який вклав внесок у зміну панорами міста своїми висотними будівлями. Першою із них стала 7-поверхова кам'яниця Шпрехера на Марійській площі, 8 (тепер площа Міцкевича).

Висотні будівлі були доволі незвичним явищем для тогочасного Львова. Нові будинки рідко перевищували 4 поверхи. Зростання висотності стримували міські будівельні правила, що узалежнювали висоту будівлі від ширини вулиці. Будівництво також ускладнювалося болотяними ґрунтами, тож нові високі кам'яниці вимагали спеціальних фундаментів та, відповідно, неординарних умінь архітектора у їх проектуванні.

Все змінилось у 1911 році. Поворотним у цьому став прибутковий будинок, збудований на замовлення Йона та Гізеля Шпрехерів. За задумом інвесторів, ширина прилеглих вулиць дозволяла запроєктувати будівлю вищу за львівські кам'яниці. Шпрехери виступили за визначення нової регуляційної лінії вже 17 січня 1911 року. А проектувати будівлю запросили архітектора Фердинанда Касслера, який вже 14 червня 1912 року представив креслення до затвердження. Лише після внесення низки змін, проект було затверджено у будівельній раді та у Магістраті. Але найбільша перепона в реалізації небаченої для Львова за масштабом будівлі була попереду. Тривалі непогодження та I світова війна відклали закінчення будівництва на довгих 10 років, аж до 8 січня 1924 року.

Висотність будівлі, не зважаючи на значне перевищення нею навколишньої забудови, створює неповторний силует в ансамблі. Попри особливість об'єму споруди, окремої уваги заслуговує її планування. Поверхи будівлі спираються на конструкції каркасу, а приміщення розплановано довкола двох невеликих внутрішніх подвір'їв. Одне із них, видовженої форми, розміщено всередині будинку, а інше знаходиться на межі ділянки із сторони прилеглої забудови по вул. Театральній. Вентиляція і освітлення здійснювалися завдяки чотирьом світловим

шахтам, у які виходили вікна із прилеглих приміщень. По обидві сторони центрального дворика розміщені зали ресторацій, житлові кімнати, видовжені комунікаційні простори та невеликі допоміжні приміщення.

У підвалі будівлі запроєктовані приміщення для технічного обслуговування центрального опалення та ліфтів. На першому поверсі розміщувалися різноманітні крамниці зі складськими приміщеннями. На другому - великі зали нерегулярної форми, як результат максимального використання форми ділянки. Ці зали могли бути поділені, об'єднані або використані окремо за допомогою спеціальних перегородок. Вищі поверхи були призначені для здачі в оренду. В більшості це окремі квартири, кожна з яких складалася із спальні, вітальні, кабінету, комори, кухні та санвузла. На мансарді передбачено приміщення під оренду, пральні, прасувальні та сушильня. Вище знаходиться горище зі складною конструкцією крокв, яку вдалося запроєктувати не зважаючи на площину даху різного нахилу та варіативної висоти. Всі приміщення і внутрішні коридори розділялися тонкими цегляними перегородками. Інтер'єр приміщень оздоблений декоративними елементами: кам'яним облицюванням на стінах, дерев'яною обшивкою на стелі, а також мозаїчним покриттям і керамічною плиткою на підлозі.

Будинок Шпрехера був останнім запроєктованим і розпочатим до війни будівництвом у Львові, а композиція його фасадів та інтер'єрів замикає розвиток львівської архітектури перед початком ери модернізму.

